

eduedukacja

Akademia Rozwoju Kadr Oświatowych

Projektowanie uniwersalne w edukacji

PROGRAM SZKOLENIA

eduedukacja
Akademia Rozwoju Kadr Oświatowych

- WPROWADZENIE DO PROJEKTOWANIA UNIWERSALNEGO W EDUKACJI
- TRZY FILARY UNIVERSAL DESIGNAL FOR LEARNING
- PROJEKTOWANIE SZKOŁY DOSTĘPNEJ DLA WSZYSTKICH UCZNIÓW
- ROLA DYREKTORA W TWORZENIU ŚRODOWISKA SPRZYJAJĄCEGO UCZENIU SIĘ
- DOBRE PRAKTYKI I KIERUNKI WDRAŻANIA UDL W SZKOLE

WPROWADZENIE DO PROJEKTOWANIA UNIWERSALNEGO W EDUKACJI W POLSKIEJ SZKOLE

eduedukacja
Akademia Rozwoju Kadr Oświatowych

Projektowanie uniwersalne w edukacji (ang. Universal Design for Learning, UDL), to koncepcja wpisująca się w edukację wysokiej jakości dla wszystkich uczniów.
Uznanie różnorodności osób biorących udział w procesie edukacji za kluczową wartość jest podstawą budowania pozytywnej przestrzeni do realizacji edukacji włączającej.*

*M. Bełza-Gajdzica, M. Ciborowski, T. Knopik, E. Nosowicz, J.A. Rodzewicz: „Projektowanie uniwersalne w edukacji”

WPROWADZENIE DO PROJEKTOWANIA UNIWERSALNEGO W EDUKACJI W POLSKIEJ SZKOLE

Edukacja jest prawem każdego dziecka, zagwarantowanym przez Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej, a także w Konwencji o prawach dziecka Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz szereg innych aktów.

WPROWADZENIE DO PROJEKTOWANIA UNIWERSALNEGO W EDUKACJI W POLSKIEJ SZKOLE

eduedukacja
Akademia Rozwoju Kadr Oświatowych

Przestrzeń edukacyjna powinna zapewniać bezpieczeństwo wszystkim uczniom, gwarantując im szacunek oraz uwzględniając ich indywidualne potrzeby. Powinna sprzyjać wszechstronnemu rozwojowi każdego dziecka, tak aby umożliwiała osiąganie sukcesów na miarę jego możliwości, niezależnie od pochodzenia, stanu zdrowia, sytuacji społecznej, płci, miejsca zamieszkania, rasy czy wyznania. Szkoła powinna być miejscem, w którym uczniowie mogą rozwijać swoje zainteresowania i realizować marzenia, a nauczyciele czerpią satysfakcję z pracy dydaktycznej i wychowawczej.

WPROWADZENIE DO PROJEKTOWANIA UNIWERSALNEGO W EDUKACJI W POLSKIEJ SZKOLE

Otwartość systemu edukacyjnego, zapewnienie równych praw do wysokiej jakości edukacji oraz stworzenie równych warunków dla wszystkich uczniów stanowią istotny cel współczesnego systemu edukacyjnego opartego na demokratycznych postawach.
Cel ten rodzi jednak prowokacyjne pytania: jak należy podchodzić do jakości kształcenia i zapewnienia równych warunków nauki wszystkim uczniom, skoro zainteresowania, potrzeby, doświadczenia kulturowe, społeczne czy edukacyjne uczniów są tak różne?

A.Galkiene „Modelowanie koncepcji" w: „*„Uniwersalne Projektowanie w Edukacji. Doświadczenia nauczycieli: Austria, Litwa, Polska, Finlandia"*

WPROWADZENIE DO PROJEKTOWANIA UNIWERSALNEGO W EDUKACJI W POLSKIEJ SZKOLE

eduedukacja
Akademia Rozwoju Kadr Oświatowych

<u>UDL</u> to podejście do organizacji edukacji włączającej skonstruowane w oparciu o jasno postrzegane wartości włączające:

- Uznanie różnorodności uczniów
- Pielęgnowanie równych praw wobec wszystkich uczniów
- Tworzenie warunków do pełnego uczestnictwa
- Zapewnienie równych praw
- Tworzenie relacji wspólnotowych

A.Galkiene „Modelowanie koncepcji" w: „*„Uniwersalne Projektowanie w Edukacji. Doświadczenia nauczycieli: Austria, Litwa, Polska, Finlandia"*

WPROWADZENIE DO PROJEKTOWANIA UNIWERSALNEGO W EDUKACJI W POLSKIEJ SZKOLE

eduedukacja
Akademia Rozwoju Kadr Oświatowych

Projektowanie uniwersalne dla edukacji nie jest skierowane wyłącznie do uczennic i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, ale **jest sposobem myślenia o edukacji uwzględniającej zróżnicowane potrzeby wszystkich osób uczących się.**

WPROWADZENIE DO PROJEKTOWANIA UNIWERSALNEGO W EDUKACJI W POLSKIEJ SZKOLE

eduedukacja
Akademia Rozwoju Kadr Oświatowych

Czy projektowanie uniwersalne w edukacji stosuje się w procesie edukacyjnym w polskich szkołach?

WPROWADZENIE DO PROJEKTOWANIA UNIWERSALNEGO W EDUKACJI W POLSKIEJ SZKOLE

eduedukacja
Akademia Rozwoju Kadr Oświatowych

Koncepcja projektowania uniwersalnego w edukacji (ang. UDL) w polskiej edukacji nie jest wystarczająco znana, jednak wiele jej elementów jest realizowanych przez nauczycieli od dawna.

WPROWADZENIE DO PROJEKTOWANIA UNIWERSALNEGO W EDUKACJI W POLSKIEJ SZKOLE

eduedukacja
Akademia Rozwoju Kadr Oświatowych

Edukacja wysokiej jakości dla wszystkich jest otwarta na zróżnicowane potrzeby dzieci/ uczniów nie tylko z poważnymi deficytami rozwojowymi, ale uwzględnia potrzeby wszystkich uczestników procesu kształcenia (Jachimczak i Podgórska-Jachnik, 2023) z respektowaniem ich różnorodności, zróżnicowanych potrzeb i umiejętności, cech i oczekiwań edukacyjnych, z dążeniem do eliminacji wszelkich form dyskryminacji w tym zakresie (UNESCO-IBE, 2008; za: Chrzanowska, 2019).

*M. Bełza-Gajdzica, M. Ciborowski, T. Knopik, E. Nosowicz, J.A. Rodzewicz: „Projektowanie uniwersalne w edukacji”

WPROWADZENIE DO PROJEKTOWANIA UNIWERSALNEGO W EDUKACJI W POLSKIEJ SZKOLE

Edukację włączającą można przedstawić jako podejście do procesu kształcenia i wychowania. Jego celem jest zwiększanie szans edukacyjnych wszystkich uczących się osób przez zapewnianie im warunków do rozwijania indywidualnego potencjału. Takie podejście ma gwarantować pełne włączenie w życie społeczne.

Kluczowym przesłaniem edukacji włączającej jest **stworzenie przestrzeni, która zapewni uczestnictwo każdego dziecka i ucznia w szeroko rozumianym procesie uczenia się.** Chodzi zarówno o zdobywanie nowych informacji i umiejętności, jak również rozwijanie kompetencji kluczowych, w tym kompetencji emocjonalno-społecznych.

https://edukacjawzasiegureki.men.gov.pl/edukacja-wlaczajaca/

WPROWADZENIE DO PROJEKTOWANIA UNIWERSALNEGO W EDUKACJI W POLSKIEJ SZKOLE

eduedukacja
Akademia Rozwoju Kadr Oświatowych

Projektowanie uniwersalne w edukacji wychodzi naprzeciw wyzwaniom edukacji wysokiej jakości dla wszystkich uczniów.

*M. Bełza-Gajdzica, M. Ciborowski, T. Knopik, E. Nosowicz, J.A. Rodzewicz: „Projektowanie uniwersalne w edukacji”

WPROWADZENIE DO PROJEKTOWANIA UNIWERSALNEGO W EDUKACJI W POLSKIEJ SZKOLE

eduedukacja
Akademia Rozwoju Kadr Oświatowych

Wielu nauczycieli projektuje lekcje tak, aby uwzględniały potrzeby większości osób uczących się, a w przypadku uczniów posiadających specjalne potrzeby edukacyjne (orzeczenia/opinie) starają się dostosować treści, metody i formy pracy. Jednak, aby mówić o edukacji wysokiej jakości należy uwzględniać potrzeby i oczekiwania wszystkich uczniów.

W jaki sposób nauczyciele mogą odpowiedzieć na potrzeby każdego ucznia i dostosować zajęcia indywidualnie do potrzeb?

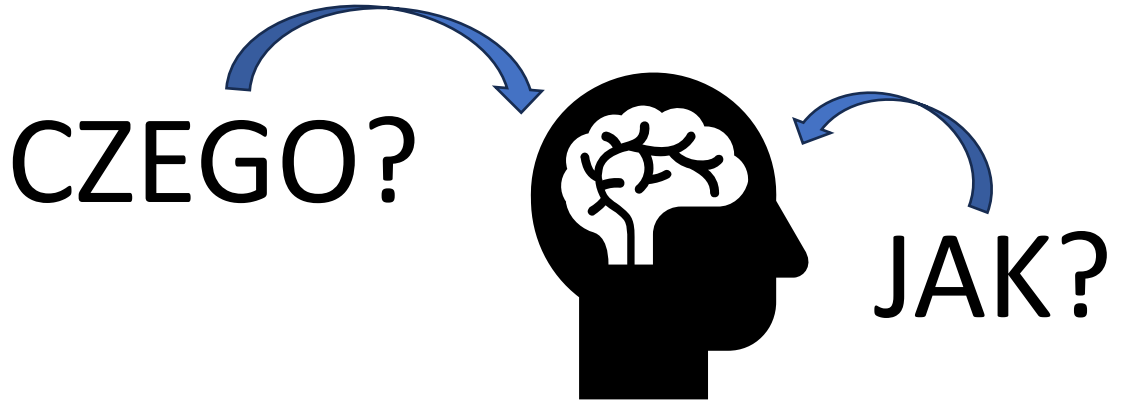
PROJEKTOWANIE UNIWERSALNE W EDUKACJI W POLSKIEJ SZKOLE

eduedukacja
Akademia Rozwoju Kadr Oświatowych

W projektowaniu uniwersalnym w edukacji ważne jest przewidywanie barier i trudności, jakie mogą pojawić się w procesie kształcenia. Należy planować proces edukacyjny, który od początku będzie „uniwersalny” i nie będzie wymagał dalszych modyfikacji.

Tylko jak to zrobić?

PROJEKTOWANIE UNIWERSALNE W EDUKACJI W POLSKIEJ SZKOLE

DLACZEGO? … powinniśmy się uczyć

TRZY GŁÓWNE ZASADY UDL

ZAANGAŻOWANIE I MOTYWACJA – zapewnienie różnorodnych form motywowania do pracy
(W jaki sposób motywujemy i podtrzymujemy zaangażowanie w uczenie się?)

PREZENTACJA – zapewnienie różnorodnych środków przekazu informacji w czasie zajęć dydaktycznych
(Jak uczymy?)

DZIAŁANIE I EKSPRESJA – zapewnienie różnorodnych form ekspresji i prezentowania swoich osiągnięć edukacyjnych
(W jaki sposób osoby uczące się prezentują to, czego się nauczyły?)

ZAANGAŻOWANIE I MOTYWACJA – zapewnienie różnorodnych form motywowania do pracy
(W jaki sposób motywujemy i podtrzymujemy zaangażowanie w uczenie się?)

eduedukacja
Akademia Rozwoju Kadr Oświatowych

Opis zasady pierwszej w praktyce

Przygotuj plan tygodnia dla swojej klasy, w którym uwzględnisz zadania na różnym poziomie trudności i to uczniowie/uczennice zdecydują na jakim poziomie są, co umieją, a czego jeszcze powinni się nauczyć	Zaangażuj uczennice i uczniów w proces oceny. Pozwól im wypracować kryteria oceniania poszczególnych elementów oraz pozwól, aby oceniali się wzajemnie (pamiętaj, aby uwzględniali wysiłek i trud, jaki muszą włożyć poszczególne osoby w wykonanie zadań)	Stwórz tablicę motywacyjną dla uczennic i uczniów w Twojej klasie. Określcie wspólnie system gratyfikacji za postępy czynione w nauce

Źródło: M. Bełza-Gajdzica, M. Ciborowski, T. Knopik, E. Nosowicz, J.A. Rodzewicz: „Projektowanie uniwersalne w edukacji”

PREZENTACJA – zapewnienie różnorodnych środków przekazu informacji w czasie zajęć dydaktycznych
(Jak uczymy?)

eduedukacja
Akademia Rozwoju Kadr Oświatowych

Przykład zastosowania zasady drugiej w praktyce

Przygotuj materiał w formie tradycyjnej, a także w wersji elektronicznej, która da możliwość elastycznego dostosowania treści do indywidualnych potrzeb	Do treści dźwiękowych dodawaj alternatywę (napis, język migowy), a do treści wizualnych opis (możesz opisywać samodzielnie)	Wprowadzaj nowe pojęcia używając analogii do sytuacji bliskim uczniom i twórz słowniki trudnych pojęć oraz hiperłącza

Źródło: M. Bełza-Gajdzica, M. Ciborowski, T. Knopik, E. Nosowicz, J.A. Rodzewicz: „Projektowanie uniwersalne w edukacji”

DZIAŁANIE I EKSPRESJA – zapewnienie różnorodnych form ekspresji i prezentowania swoich osiągnięć edukacyjnych
(W jaki sposób osoby uczące się prezentują to, czego się nauczyły?)

eduedukacja
Akademia Rozwoju Kadr Oświatowych

Przykład zastosowania zasady trzeciej w praktyce

Udostępnij możliwość korzystania z zapisu tradycyjnego (długopis, kartka) a także elektronicznego na komputerze, tablecie	Pozwól, aby uczniowie prezentowali osiągnięcia w najbardziej dogodny dla nich sposób (prezentacja słowna, pokaz, wiersz, plakat, itp.)	Przedstawiaj dokładny plan pracy z określeniem celów i kolejnych kroków postępowania (możesz wykorzystywać do tego plany dnia, tygodnia itd.)

Źródło: M. Bełza-Gajdzica, M. Ciborowski, T. Knopik, E. Nosowicz, J.A. Rodzewicz: „Projektowanie uniwersalne w edukacji”

PROJEKTOWANIE UNIWERSALNE W EDUKACJI W POLSKIEJ SZKOLE

eduedukacja
Akademia Rozwoju Kadr Oświatowych

Przeanalizowanie zapisów zawartych w podstawie programowej jest pierwszym krokiem w planowaniu zajęć dydaktycznych, które będą uwzględniały zasady UDL.

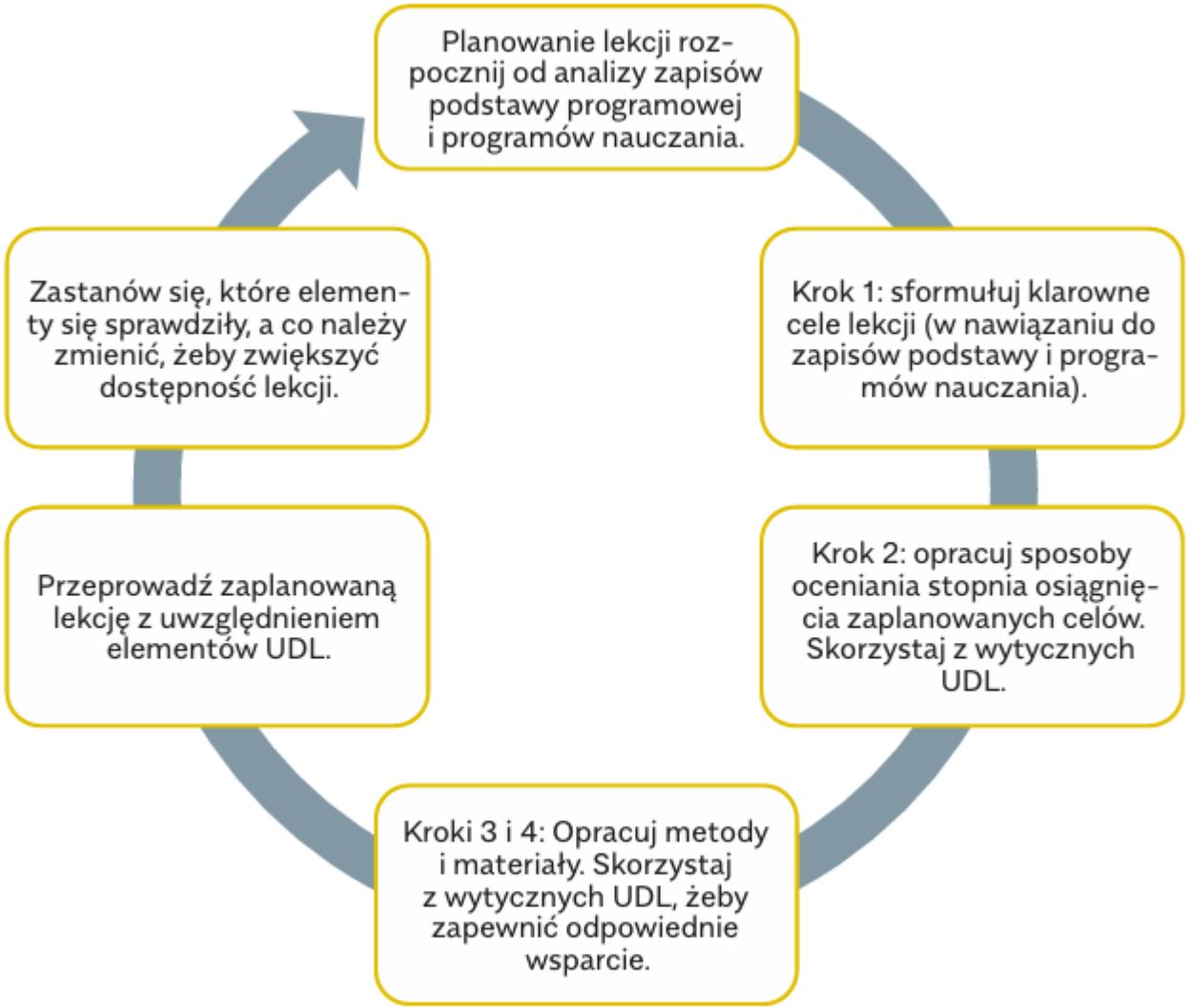
Planowanie zajęć dydaktycznych uwzględnia cztery etapy projektowania i wdrażania programu nauczania, który jest dostępny dla wszystkich uczniów.

Komponenty lekcji zgodne z UDL

Komponent lekcji	Pytania pomocne przy projektowaniu z wykorzystaniem UDL
CELE	Jakie umiejętności i wiedzę uczennice i uczniowie powinni przyswoić (zgodnie z wymaganiami podstawy programowej)?
OCENIANIE	Jak uczennice i uczniowie mogą pokazać, że osiągnęli wyznaczone cele?
METODY	Jakie wsparcie można zapewnić w ramach instruowania, aby uczennice i uczniowie przyswoili materiał i zaprezentowali swoją wiedzę?
MATERIAŁY	Jakie zasoby, materiały i narzędzia mogą zostać użyte, aby zapewnić zróżnicowane sposoby prezentowania informacji oraz zainteresować przedstawianymi treściami?

Źródło: Rao i Meo 2016, s. 6; za: Cichocka-Sieget i in., 2016

Rysunek 1. Cykl projektowania zajęć z wykorzystaniem UDL

Źródło: Rao, Meo 2016, s. 5 (tłumaczenie i opracowanie własne).

Źródło: K. Cichocka-Segiet, P.Mostowski, P. Rutkowski „Uniwersalne projektowanie zajęć jako droga do zaspokajania zróżnicowanych potrzeb

Przykłady UDL

Model tradycyjny	Model UDL
Uczniowie mają za zadanie napisać raport na dany temat	Uczniowie mają do wyboru jeden z formatów do przygotowania danego tematu (np. raport, wideo, pokaz slajdów, plakat, piosenka)
Nauczyciel projektuje lekcję dla „przeciętnego" ucznia i skupia się na tym, jakiego tematu przedmiotu to dotyczy	Nauczyciel projektuje lekcję dla wielu uczniów i koncentruje się na nauczanym przedmiocie, jednocześnie pozwalając uczniom na swobodę

*M. Bełza-Gajdzica, M. Ciborowski, T. Knopik, E. Nosowicz, J.A. Rodzewicz: „Projektowanie uniwersalne w edukacji"

Przykłady UDL

W klasie ławki są ustawione przodem do siebie i wszyscy uczą się jednocześnie

Konfiguracja klasy jest elastyczna, umożliwiająca osobie nauczającej optymalną realizację celów zajęć, zatem możliwe jest zarówno ustawienie frontalne ławek, jak i ustawienie umożliwiające poruszanie się między przeznaczonymi do pracy indywidualnej, w małych lub dużych grupach

Uczniowie otrzymują wyniki i informacje zwrotne na temat testów, quizów i zadań, sprawdzając oceny lub okresowo omawiając cele

Uczniowie współpracują z nauczycielem, aby określić swoje cele edukacyjne, dokonują refleksji nad tym, czego się uczą. Oceny są tylko jedną częścią rozmowy, a informacje zwrotne są przekazywane na bieżąco

*M. Bełza-Gajdzica, M. Ciborowski, T. Knopik, E. Nosowicz, J.A. Rodzewicz: „Projektowanie uniwersalne w edukacji”

PODSUMOWANIE

eduedukacja
Akademia Rozwoju Kadr Oświatowych

Przestrzeń w UDL:

- ✓ Nauczyciel wskazuje oczekiwania i wymagania wobec osób uczących się
- ✓ Nauczyciel prezentuje treści lekcji
- ✓ Nauczyciel prezentuje informacje w wielu formatach (wykład, tekst grafika, audio, wideo)
- ✓ Pomysły i informacje są prezentowane w zróżnicowany sposób
- ✓ Uczniowie wyrażają swoje zrozumienie/opanowanie treści na wiele sposobów
- ✓ Uczniowie otrzymują informacje zwrotne
- ✓ Nauczyciele wykorzystują nowoczesne technologie, tworzą elektroniczne odpowiedniki materiałów i wymaganych obowiązkowych lektur w alternatywnych formach (audio, wideo)
- ✓ Nauczyciele zezwalają na przesyłanie zadań drogą elektroniczną
- ✓ Nauczyciele włączają technologię, która wspomaga komunikację i uczestnictwo w zajęciach

ROLA DYREKTORA

WIZJA I KOMUNIKACJA – wyznacza wizję i jasno komunikuje, że UDL to proces
TWORZENIE WARUNKÓW – zapewnia czas, przestrzeń i zasoby na współpracę nauczycieli – np. szkolenia, zespoły zadaniowe
WSPARCIE NAUCZYCIELI – motywuje, zachęca do eksperymentowania i akceptuje błędy jako element procesu zmiany
BUDOWANIE KULTURY ZAUFANIA – tworzy atmosferę otwartości, współpracy i refleksji zamiast kontroli i presji
PILOTAŻ – rozpoczęcie zmian od pilotażu
MONITOROWANIE I EWALUACJA – obserwuje postępy, zbiera informacje zwrotne i dostosowuje działania
WSPÓŁPRACA Z NAUCZYCIELAMI, RODZICAMI, UCZNIAMI – wyjaśnia sens zmian i angażuje całą społeczność szkolną

PIERWSZE KROKI W KIERUNKU ZMIANY

Czasami zmiana zaczyna się od pierwszego kroku …

Pomyśl o tym:

1. Jedna konkretna rzecz, którą wprowadzę…
2. Z kim?
3. Kiedy zaczynam?
4. Co może być trudne?
5. Co mi pomoże?

ROLA DYREKTORA

eduedukacja
Akademia Rozwoju Kadr Oświatowych

Dyrektorze, to Ty jesteś liderem zmiany ☺

DOBRE PRAKTYKI I KIERUNKI WDRAŻANIA UDL W SZKOLE

eduedukacja
Akademia Rozwoju Kadr Oświatowych

